

[Undervisningsministeren.]

som udvalget skal foretage, og det vil igen sige, at man ikke kan hente folk udefra og sætte dem ind i dette arbejde; det ville formentlig betyde, at der skulle bruges megen tid til at gøre sådanne nye folk klar over hele problematikken. Det, vi har gjort, er, at folk fra ministeriet er anmodet om at bistå, sådan at betænkningen hurtigt kan blive færdig, og jeg håber stadig, at den kan være færdig i sommer og danne grundlag for den egentlige revision af loven om ungdommens uddannelsesfond og løsningen af alle problemerne vedrørende støtte til unge under uddannelse. Derfor vil jeg også i denne forbindelse gerne sige, at jeg har ikke og ministeriet har ikke noget ønske om at foretage nogen ændringer ved denne udskydelse af revisionen af spørgsmålet stipendier og lån. Der vil jo rejse sig en hel række problemer, når man har betænkningen fra von Eyben-udvalget, og en hel masse synspunkter, der kan belyse formerne for uddannelsesstøtte, vil fremkomme, og jeg tror, det er rigtigt ikke at låse sig fast på nogen synspunkter vedrørende disse og andre ting, før man har betænkningen og alle de synspunkter, som dér vil kunne blive lagt frem for folketinget og danne grundlag for den debat, der skal føres, og for den nye formulering af støtten til unge under uddannelse, som jeg håber man vil være velvilligt indstillet over for fra alle sider, ligesom man i dag har været meget ivrig efter at efterlyse resultatet af von Eyben-udvalgets arbejde.

Jeg skal derudover blot gøre et par bemærkninger. Hr. Knud Nielsen spurgte, om jeg er villig til at udvide beløbsrammen, og det kan jeg jo let svare på, idet det vel er almindelig kendt, at der er bevilget og på finanslovsforslaget afsat et beløb på 20 mill. kr. til ungdommens uddannelsesfond; det vedrører kompensation for de 2½ pct.s forhøjelse af momsen og derudover et beløb yderligere, og der vil, som det rigtigt er blevet sagt af hr. Enggaard, fra undervisningsministeriet til det udvalg, som jeg formoder skal behandle dette forslag, komme ændringsforslag med udkast til, hvorledes disse 20 mill. kr. tænkes fordelt.

Så skal jeg i øvrigt blot sige i anledning af en bemærkning fra hr. Stinus, at det er naturligvis rigtigt, at de indtægtsgrænser,

der på visse områder gælder for tildeling af stipendier fra ungdommens uddannelsesfond, skal reguleres, efter at skattefradragreglen er ophævet. Det er noget, der ikke skal ske ved lovændring, det sker ved bekendtgørelse fra de stipendienævn, som ved de forskellige uddannelsesinstitutioner forvalter ungdommens uddannelsesfond.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om Danmarks lærerhøjskole.

(Lovforslaget (nr. 58) findes i tillæg A. sp. 1209, fremsættelsen i tidenden sp. 516).

Lovforslaget sattes til forhandling.

K. B. Andersen: Det er jo tilsyneladende et lille forslag, vi har til behandling her, men, om jeg så må sige, med en stor virkning. Med de krav, der i dag stilles til folkeskolens lærere, er en veludbygget videre- og efteruddannelse helt afgørende. Så vidt jeg ved, er Danmarks lærerhøjskole den ældste institution, der alene er institution for den videreuddannelse, som man i dag på alle områder ser nødvendigheden af.

Forhistorien for det forslag, vi har til behandling her, er jo, at folketingsudvalget sidste gang, vi behandlede lærerhøjskolens provinsafdelinger, dengang afdelingerne i Odense, Ålborg og Århus blev oprettet, stillede krav, hvad jeg synes var meget rimeligt, om, at man fik resten af udbygningen på én gang, og det er jo altså det forslag, ministeren her kommer med.

Forslaget følger jo ikke lærerhøjskolens indstilling om afdelinger i Esbjerg, Herning og Vordingborg, men jeg er overordentlig taknemlig for, at undervisningsministeren

[K. B. Andersen.]

har fulgt min indstilling fra forslaget i december, sådan at man fastholder Vordingborg og Esbjerg, men har beholdt det forslag, jeg satte ind, om Haderslev, hvor jeg synes hensynet både til Sønderjylland og til de danske lærere i Sydslesvig taler meget klart; jeg har jo også i højskolens indstilling set, at rektor Torpe siger, at Haderslev har et rimeligt uddannelsesmiljø med tilstedeværelsen både af seminarium og gymnasium.

Den anden ændring, der skete i forslaget i december i forhold til højskolens indstilling, var jo, at den afdeling, som højskolen havde tænkt placeret i Herning, foreslog jeg placeret i Skive, og det glæder jeg mig også over at den nuværende minister har fulgt; jeg kan vel endda næsten gå ud fra, at den nuværende minister er helt glad for, at det var mig, der placerede afdelingen i radikalismens højborg, hvad jeg af andre grunde fandt var saglig rigtigt, sådan at der ikke kan falde nogen mistanke på ministeren for den flytning, som efter min mening under alle omstændigheder burde ske, nemlig af hensyn til lærerne i Thisted amt. Jeg mener, det er meget væsentligt, når man ikke kan lægge en afdeling i Thisted amt, hvad man vel nok ikke kan, at man så i hvert fald ved en placering i Skive imødekommer de enstemmige ønsker fra lærerne i Thisted amt, hvor de ellers ville have svært ved at få deres efteruddannelsesbehov klaret.

Der er en hel del spørgsmål, som egner sig bedst til udvalgsarbejdet, men der er ét, jeg gerne vil stille ministeren her. Hvis jeg har forstået rigtigt de besparelser, der finder sted på uddannelsesområdet, der jo ikke som lovet gik ram forbi, så har undervisningsministeren accepteret, at den stigning i antallet af vikarportioner, som var overordentlig stærkt tiltrængt og påkrævet, ikke gennemføres. Jeg ved ikke, om det er rigtigt — jeg vil gerne have det bekræftet herfra — men hvis det er rigtigt, vil jeg egentlig gerne have en begrundelse. Der kan altså ikke henvises til valglofter, da man har lovet det modsatte; det kan ikke være hensynet til pengene, da det drejer sig om 200.000 kr., det kan heller ikke være hensynet til behovet, for der er behov for mere end selv dette, og derfor beder

jeg om, at den uransagelige, i hvert fald for mig uransagelige grund, ministeren har, måske dog kan blive afdækket ved denne lejlighed.

I øvrigt skal jeg på mit partis vegne tilsige støtte til forslaget; det er et godt skridt på vejen til udbygningen af lærernes efteruddannelse. Jeg har engang tidligere ikke alene ved en tilfældig lejlighed, men i et lovforslags bemærkninger givet udtryk for, at jeg ikke mente, vi var spor for langt fremme i denne sag, hvis alle lærere havde mulighed for en gang imellem at få et halvt år fri for at få efteruddannelse. Når vi får lærere og penge nok til det, skal vi jo også bygge væsentlig mere ud på dette felt, men foreløbig er vi glade for de skridt, der her tages.

Lembourn: Lige så kritikløst henrykt for lovforslaget, som hr. K. B. Andersen er, kan jeg nu ikke sige at jeg er, selv om det konservative folkeparti fuldt ud kan anerkende lovens hovedprincip, nemlig at udbygge lærerhøjskolens provinsafdelinger yderligere. Deri er vi ganske enige, og det er en udmærket ting, at dette kan gøres. Men det er lidt kedeligt, at de to ekspertudtalelser i denne sag ikke er enige med lovens formulering. Man anvender to kriterier for, hvor man skal lægge en afdeling. Det ene er, at der skal være et rimeligt lærergrundlag, et vist antal lærere, for hvis ikke det er stort nok, kan man ikke gøre uddannelsen alsidig nok, der bliver ikke tilstrækkelig mange valgmuligheder, tilstrækkelig mange linjer på dette sted. Det andet er, at der skal være en rimelig mængde uddannelsesinstitutioner det sted, hvor man lægger afdelingen, for at kunne skaffe de nødvendige lokaler, lærerkræfter etc. Og disse to krav kan man jo nok sige er opfyldt, hvad angår placeringen i Vordingborg og Esbjerg, men det er vel tvivlsomt, om disse krav tilfredsstilles med placeringen i Haderslev og Skive. Nu kan det konservative folkeparti meget vel forstå det nationale synspunkt: at man gerne vil lægge en afdeling i Haderslev, og det er da også tænkeligt, at vi kan acceptere det, når vi nu får drøftet det i udvalget; men man må vel indrømme, at når man accepterer det, så er det altså ud fra et nationalt synspunkt, og man må tilsidesætte det pædagogisk-saglige i nogen

[Lembourn.]

grad. Når man lægger en afdeling i Haderslev og en i Esbjerg, så lægger man altså to afdelinger ret nær hinanden, og jeg går ud fra, at det ikke er sådan, at man kan dirigere lærerne derhen, hvor man gerne vil have dem; jeg går ud fra, at lærerne selv kan vælge, hvilken afdeling de har lyst til at frekventere; det vil altså sige, at det, der står i lovforslagets bemærkninger om, at man må forskubbe det arbejdsområde, som Esbjergafdelingen skal have, nordpå — ja, det kan man jo godt udtale, det er en udmærket tanke, men det er jo ikke sikkert, at lærerne agter at følge den. Og hvis ikke de gør det, ja, så er der for så vidt ikke nogen egentlig grund til, at man lægger den nordligste afdeling i Skive, så kan man lige så godt lægge den i Herning. Det må jo være transportsynspunktet, der er det afgørende for, at man lægger den i Skive og ikke i Herning; og det er vel ikke så afgørende i dag. Hvis Herning fra et pædagogisk-sagligt synspunkt er det rigtige, så er det vel et spørgsmål, om ikke man skulle foretrække Herning fremfor Skive.

Vel, disse synspunkter kan vi diskutere i udvalget, og bortset fra disse indvendinger kan jeg på mit partis vegne altså tilsige velvillig behandling, idet vi kan acceptere det principielle sigte i lovforslaget.

Holger Hansen: Allerede ved behandlingen i 1965 af denne lovgivning gav vi fra venstre principiel tilslutning til etablering af afdelinger af Danmarks lærerhøjskole rundt omkring i landet, hvor rimeligt behov måtte være. Vi startede dengang, i 1965, med de tre i Odense, Århus og Ålborg, og nu kommer så forslaget om de fire næste i Esbjerg, Haderslev, Skive og Vordingborg. Jeg tror, det har været heldigt, at man har haft dette pusterum, har haft denne tid, hvor man ligesom kunne prøvekøre systemet lidt, dels fra lærerhøjskolens side, dels fra den kursusvirksomhed, som jo allerede arbejder ude i landet; jeg tror, det har været godt, at man har fået lejlighed til at se, hvordan de tre afdelinger har virket, og at vi så nu tager stilling til, hvor de næste skal placeres.

Forslaget opererer jo, som det allerede er sagt af hr. K. B. Andersen og andre, med en lidt anden placering end den, lærerhøj-

skolens rektor har indstillet. Ministeren har foreslået en afdeling mere, nemlig en afdeling i Sønderjylland, i Haderslev. Jeg vil godt sige, at venstre er på forhånd velvilligt indstillet over for en afdeling af lærerhøjskolen i Haderslev, men at vor endelige stilling til denne placering naturligvis vil afhænge af den udvalgsbehandling, vi nu får, og i denne forbindelse vil vi naturligvis gerne vide: hvor mange lærere er der i de danske skoler i Sydslesvig? Hvor stort et klientel skal vi dér skaffe muligheder for inden for en rimelig afstand? Der er jo alligevel ganske stor forskel på afstanden fra Haderslev og til Sydslesvig og fra Esbjerg til Sydslesvig, så alene af den grund vil vi gerne positivt drøfte forslaget og så naturligvis først og fremmest ud fra det synspunkt, at vi af nationale grunde nok må tilgodese denne landsdel også i denne forbindelse.

Om placeringen i øvrigt af de foreslåede afdelinger vil vi gerne være med til i uddannelsesudvalget, som dette forslag formentlig bliver henvist til, at kigge nærmere på de grænser, man trækker, og selvfølgelig også på spørgsmålet om, hvor fast sådanne grænser ligger. Jeg er klar over, at man håber på og ønsker, at der omkring hver afdeling skal dannes et repræsentantskab for ligesom at få den lokale tilknytning og opslutning derom, men det har naturligvis stor interesse at få at høre netop det, som også hr. Lembourn var inde på for et øjeblik siden: i hvor høj grad skal disse afdelinger dække bestemte områder? I hvor høj grad og i hvilket omfang kan de lærere, der søger videreuddannelse, søge over til andre afdelinger end dem, der just er placeret måske i det naturlige område? Ja, med disse ord skal jeg anbefale lovforslaget til en velvillig behandling.

Meta Ditzel: Skoleloven af 1958 betød et øget behov for videreuddannelse hos lærerne, og jeg synes, det er bemærkelsesværdigt, at så mange lærere har været interesseret i at følge også de nye kursus, der blev oprettet i anledning af vedtagelsen af den nye skolelov, og derfor må vi hilse med glæde, at man er gået i gang med en yderligere udvidelse af Danmarks lærerhøjskole.

Efter den første begyndelsesplacering af de tre afdelinger i Odense, Århus og Ålborg har det jo vist sig, at det har været muligt

[Meta Ditzel.]

at tilbyde kursus i næsten alle fag, og at man har kunnet udnytte de forhåndenværende lærerkræfter bedre, end det tidligere var muligt, da man spredte de forskellige kursuser ud over landet. Dette og forskellige undersøgelser angående den bedst mulige placering er jo grundlaget for dette forslag om udvidelsen med de fire nye afdelinger.

Ved oprettelsen af disse afdelinger må man tage hensyn til flere forskellige faktorer. Der kan blive tale om den geografisk bestemte placering, og man må tage hensyn til, at afdelingen bliver placeret i en by med et godt uddannelsesmiljø, at der skal være seminarium og helst også andre højere skoler, hvorfra man kan hente lærerkræfter. Man må også lægge vægt på, at der findes egnede lokaler, i hvert fald indtil man kan få egen bygning, som man nu tilstræber at få med tiden, at der er de tilstrækkelige faglokaler og andre hjælpemidler, og endelig at der bliver et stort arbejdsområde med gode transportmuligheder for lærerne, som jo i de fleste tilfælde må tage frem og tilbage til kursus.

Under hensyntagen til disse faktorer forekommer det mig at være et udmærket valg, man har gjort ved at foreslå de fire nye afdelinger placeret i Vordingborg, Esbjerg, Haderslev og Skive. Afdelingen i Vordingborg kan dække Sydsjælland og øerne syd for Sjælland, afdelingen i Esbjerg kan dække det sydvestlige Jylland, og af hensyn til Sønderjylland synes jeg, det er påskønnesværdigt, at man vil lægge en afdeling i Haderslev, som også skal kunne tage lærerne nede fra Sydslesvig. Efter at disse tre er placeret, må det være naturligt, at man lægger den sidste, den fjerde afdeling i Skive for at dække den nordvestlige del af Jylland, navnlig Thisted og Viborg amter.

Nu nævnte hr. Lembourn, at man sandsynligvis måtte lade det bero på lærernes frie valg, hvor de ville hen, og jeg vil da netop i den forbindelse nævne, at jeg ved, at man fra samtlige lærerkredse i Viborg og Thisted amter har udtrykt ønsket om at få en afdeling i Skive, så dér har vi dog i hvert fald et grundlag for at lægge den dér.

Der kan være andre ting, man burde fremhæve i den forbindelse, men jeg forstår, at vi skal fortsætte drøftelserne i et

udvalg, og derfor vil jeg slutte med på mit partis vegne at anbefale, at vi får lovforslaget gennemarbejdet og vedtaget i den foreliggende form.

Morten Lange: Det er næppe nødvendigt ved denne lejlighed at fremhæve behovet for denne udbygning af Danmarks lærerhøjskoles afdelinger; det var der almindelig enighed om sidst, og jeg mener stadig væk, det er en overordentlig god idé, men det, som spliden åbenbart kommer til at dreje sig om ved behandlingen af lovforslaget, det er placeringen. Jeg skal med det samme sige, at jeg håber ikke, den vækker lige så store lokale interesser som placeringen af universiteter, for i så tilfælde vil udvalgsmedlemmerne næsten være nødt til at ansætte ekstra postbude til at bære alle de brochurer om udmærkede anbringelsesmuligheder ind, som vi i så fald bliver overvældet med. Nå, det her går vel lidt mere skikkelig for sig, men jeg skal da for mit eget vedkommende sige, at jeg afventer med interesse ministerens dokumentation over for udvalget af, at en placering i Skive er bedre end en placering i Herning. Jeg har hørt rektor Torpes advokatur for Herning, og den lød såre overbevisende. Hr. Lembourn har åbenbart hørt noget lignende, han var også overbevist. Jeg vil ikke på forhånd sige, at jeg ikke kan overbevise om, at Skive er lige så god som Herning, men foreløbig har jeg altså hørt den del af advokaturen, som gjorde, at valget af Herning forekom en overordentlig logisk ting, så skal vi nøjes med at sige, at jeg for mit eget vedkommende vil lade spørgsmålet stå åbent.

Også spørgsmålet om placeringen i Haderslev vil jeg nok gerne have lidt nærmere oplysninger om. Der er jo altid en fornuftig velvilje over for operationer til fordel for lærere, som arbejder sønden for rigsgrænsen, men derfor skal arrangementet jo alligevel være saglig forsvarligt og kunne beregnes til at få et rimeligt volumen; om jeg så må sige, dårlige hjælpeforanstaltninger er jo i virkeligheden ikke nogen stor støtte. Så også, hvad angår Haderslevforslaget vil jeg meget gerne se på en mere præcis dokumentation af det volumen, man forestiller sig, og den kvalitet, man regner med man kan nå at lægge op.

[Morten Lange.]

Jeg vil altså på disse to punkter, som må anises for det kontroversielle i lovforslaget, sige, at jeg på nuværende stadium ikke har nogen særlig udtalt mening. Jeg kan lade mig overbevise om, at ministeren har fremsat et rigtigt forslag, men det bliver i hvert fald afhængigt af, at argumenterne bliver forelagt i en sådan form; at jeg forstår, at her er vi i et af de forholdsvise sjældne tilfælde, hvor den pågældende læreanstalt, som skal udvides, har skønnet galt; det lader sig jo hænde af og til.

Som sagt, jeg skal tilsige en fredsommelig udvalgsbehandling af dette intrikate spørgsmål.

Sigsgaard: I forhold til indstillingen fra rektor ved Danmarks lærerhøjskole, støttet af planlægningsrådet, der foreslår tre nye afdelinger af lærerhøjskolen oprettet, har ministeren jo foreslået fire. Tilsyneladende er der gode argumenter for både den ene og den anden indstilling, men jeg må nu alligevel være tilbøjelig til at give rektor og planlægningsrådet ret. Rektor fremhæver, at afdelingerne bør placeres i store byer med mange uddannelsesinstitutioner, fordi det giver bedre muligheder for at få lærerkræfter, lokaler og andre faciliteter. Han fastslår videre, at afdelingerne bør være store, så de kan tilbyde et alsidigt uddannelsesprogram og kan danne grundlag for heltidsansættelse af lærere. Heroverfor siger ministeren, at hele landet skal dækkes, og ganske særlig skal Sønderjylland have en afdeling. For at skaffe blot nogenlunde opland for Haderslevafdelingen må Esbjerg afgive visse områder, som de skal have erstatning for i det område, der var tiltænkt Herning. Herved bliver Herning for lille, og i stedet skal der så placeres en ny afdeling i Skive. Facit af det hele bliver, at ministeren vil have én afdeling mere end de særlig sagkyndige, og at denne ene, Haderslevafdelingen, ikke vil kunne opfylde de krav, som de sagkyndige mener der bør stilles.

Jeg er på den baggrund tilbøjelig til at foretrække én afdeling i Herning i stedet for de to i Skive og Haderslev. Så vidt jeg ved, er Herning et pædagogisk frugtbart sted, foruden at det så langt er den største by i området og samtidig det byområde, der kan forventes stærkest udviklet i de kommende år. Alt landsplanarbejde og i det hele taget planlægningsarbejdet tyder på, at omkring Herning vil der komme en vældig udvikling; det taler også for denne placering. Og jeg forstår, at udvalget vil overveje ændringer i overensstemmelse med Danmarks lærerhøjskoles og planlægningsrådets indstilling, selv om der måske ikke her i dag er flertalsstemning for at følge denne sagkyndige indstilling.

Jeg er tilfreds med, at afdelingerne ikke bliver for permanente; der bør afgjort være mulighed for, at de senere sammenkædes geografisk med de centre for højere uddannelser, som vel kommer. Selv om vi nu har haft med denne lovgivning at gøre i flere år uden at nå til vejs ende på grund af særlige omstændigheder, så kommer det jo nok, og der bør ske en fælles planlægning af lærerhøjskoleafdelingerne og disse centre. Men det, at vi altså indtil videre ikke har fået gennemført forslaget om højere uddannelsescentre, bør jo ikke betyde, at man sulter hverken afdelingerne eller selve lærerhøjskolens centralafdeling, og det har der været en vis tendens til; rektor for lærerhøjskolen har jo følt sig foranlediget til at komme med ret stærke udtalelser, vistnok imod sin sædvane, om den besparelsespraksis, der er fulgt af den nye regering, og som vel allerede var indledt af den tidligere. Der skal ofres ganske meget på lærernes videreuddannelse, hvis vi her i landet skal nå op på et rimeligt niveau, og hvis vi skal have den fornyelse af undervisningsmetoder, som der tales meget om.

Provinsen har været forsømt med hensyn til videreuddannelse af lærere. Det er farligt for skolens udvikling og uretfærdigt over for dem, der i årtier er blevet uddannelsesmæssigt forsømt, så ud fra den synsvinkel er

[Sigsgaard.]

det selvfølgelig med glæde, man hilser forslaget her.

Lad mig til slut tilføje et lille håb om, at man i fremtiden på lærerhøjskolen og på dens afdelinger vil lægge noget større vægt på den pædagogiske og psykologiske uddannelse end på den fagvidenskabelige. Jeg tror, det er på det første område, at behovet i dag er ganske særlig stort.

Niels Jørgen Nielsen: Selv om jeg fuldt ud kan tilslutte mig de principielle synspunkter, som mit partis ordfører, hr. Holger Hansen, har givet udtryk for, vil jeg alligevel gerne have lov til at fremsætte nogle bemærkninger til det lovforslag, vi har for os her.

Da revisionen af lov om ændring af lov om Danmarks lærerhøjskole af 4. juni 1965 i fjor blev udsat, var begrundelsen, at de tre første af lærerhøjskolens afdelinger i provinsen først var trådt i virksomhed fra begyndelsen af undervisningsåret 1966-67, og at man ønskede nogle yderligere erfaringer herfra, før man tog bestemmelse om, hvor mange flere afdelinger det måtte anses for formålstjenligt at oprette. I overensstemmelse hermed har undervisningsministeriet jo anmodet rektor for Danmarks lærerhøjskole om at udarbejde en redegørelse for de indvundne erfaringer fra disse tre afdelinger, og på grundlag heraf har rektor stillet forslag om, at der i alt kun oprettes seks afdelinger, tre ud over de tre, der er i gang, og som det allerede er nævnt, begrundet rektor sit syn med, at det vil være af stor betydning, at de nye afdelinger har en størrelse, som giver forudsætning for, at der kan ansættes en heltidsbeskæftiget leder, og det betyder, at en afdeling skal kunne regne med at blive benyttet af mindst 2.500 lærere.

Rektor fremhæver endvidere, at der bør lægges afgørende vægt på, at afdelingerne ligger i byer af en vis størrelse — det er også nævnt før — og navnlig at der i disse byer findes mange uddannelsesinstitutioner, herunder seminarier. I rektor Torpes redegørelse, der er optrykt som bilag til lovforslaget, anføres det endvidere, at afdelinger bør placeres i forhold til hinanden, så afstanden bliver overkommelig for alle, og ud fra disse saglige vurderinger er det så,

at hr. Torpe foreslår oprettet tre nye afdelinger, placeret i Vordingborg, Esbjerg og Herning.

Planlægningsrådet for de højere uddannelser har jo fået forelagt rektors redegørelse og forslag til udtalelse, og i denne udtalelse hedder det bl. a., at rådet kan tilslutte sig de synspunkter, som er anført i lærerhøjskolens indstilling om fordelene ved relativt store afdelinger, set ud fra funktionelle hensyn, og at rådet kan anbefale, at man i hvert fald indtil videre begrænser oprettelsen af nye afdelinger til tre. Rådet angiver endvidere, at det intet har at bemærke til de forudsætninger, som lærerhøjskolen opstiller.

Medens undervisningsministeren — og det gælder både den forhenværende, hr. K. B. Andersen, der har udarbejdet lovforslaget, og den nuværende, hr. Helge Larsen, der har genfremsat lovforslaget uændret — tilslutter sig rektor Torpes forslag, hvor det gælder afdelinger i Vordingborg og Esbjerg, har man taget en afgivende stilling, hvor det gælder afdelingen for det nordvestlige Jylland, som ministeren foreslår placeret i Skive i stedet for i Herning. Ministerens begrundelse er ikke, at Skive bedre end Herning imødekommer de synspunkter, som såvel rektor Torpe som planlægningsrådet anfører som værende af afgørende betydning for afdelingernes hensigtsmæssige funktion, synspunkter, som ministeren ikke har taget afstand fra og altså formodentlig er enig i.

Som følge af Hernings større indbyggerantal findes der i byen og i dens opland et betydeligt større antal lærere end i Skive med opland. Jeg kan oplyse, at medens Danmarks Lærerforening i de tre kredse i og omkring Skive i alt har knap 350 medlemmer, så har Herningkredsen alene 600 medlemmer, og som et udtryk for lærerkoncentrationen på Herningegnen kan jeg tilføje, at Herningkredsen er den sjette største inden for Danmarks Lærerforening; de fem største er København, Århus, Odense, Esbjerg og Ålborg, der alle har sikret deres afdeling af Danmarks lærerhøjskole.

I denne sag må det vel endvidere være rigtigt at tage hensyn til den forventede udvikling i de forskellige områder. Til bedømmelse heraf vil jeg henviser til en pro-

[Niels Jørgen Nielsen.]

gnose over antallet af børn i alderen 0-14 år, en prognose, som er udarbejdet af landsplanudvalgets sekretariat. Det var sådan i 1960, at det samlede børneantal i disse aldersgrupper i Ringkøbing amt var 61.000, i Viborg og Thisted amter tilsammen 67.000; i 1980 er de tilsvarende tal beregnet til 80.000 for Ringkøbing amt og 76.000 for de to andre amter, medens prognosen for år 2.000 regner med 102.000 børn i Ringkøbing amt og 81.000 i Viborg og Thisted amter tilsammen, heraf kun 25.000 i Thisted amt. Da man kan gå ud fra, at antallet af lærere vil stå i ligefremt forhold til antallet af børn, så gør man næppe noget forkert i at skønne om den kommende tids antal lærere i de forskellige egne af det nordjyske område ud fra denne prognose, og hertil kan føjes, at den stærke ekspansion i Ringkøbing amt vil blive koncentreret i området fra Ikast over Herning til Holstebro.

Om uddannelsesmiljøet vil jeg gerne sige, at Herning foruden veludbyggede folkeskoler har et af landets ti centrer for undervisning af handicappede. Herning har gymnasium, handelsskole, handelsgymnasium, højskole, sygeplejeskole og en vidt forgrenet teknisk undervisning omkring teknisk skole; hertil kommer planer om oprettelse af en eksportskole og en tekstilskole. Inden for den kursusvirksomhed, hvor efteruddannelsen af lærere hidtil har fundet sted, har Herning også indtaget en central placering. Jeg kan således nævne, at en femtedel af alle de kursustimer, der har været inden for Thisted, Viborg og Ringkøbing amter, er givet i Herning.

I sin argumentation for ikke at tilslutte sig lærerhøjskolens forslag om at lægge en afdeling i Herning anfører ministeren da heller ikke mangler ved Hernings uddannelsesmiljø og for øvrigt heller ikke andre mangler. Ministerens væsentligste argument for at foretrække Skive er hensynet til lærerne i Thisted amt. I denne forbindelse anføres det, at undervisningsministeriet lægger stor vægt på, at samtlige lærerkredse i Thisted og Viborg amter over for ministeriet har peget på Skive som det naturlige sted at placere en lærerhøjskoleafdeling for det nordvestlige Jylland. Det underer mig, at ministeriet lægger så stærk vægt på, at samt-

lige lærerkredse i Thisted amt står bag dette synspunkt, eftersom lærerne i de to kredse i den nordøstlige del af Thisted amt, lærerkredsene i Vester og Øster Hanherred, dog næppe vil søge til Skive, selv om en afdeling bliver oprettet her, eftersom disse lærere jo både har kortere, lettere og mere naturlig adgang til afdelingen i Ålborg.

Det, jeg har villet med disse bemærkninger, var, at jeg gerne ville henstille såvel til undervisningsministeren som til det kommende udvalg, der skal behandle dette lovforslag; at man tager de forhold, jeg her har peget på, med i de saglige overvejelser, som jeg ikke er i tvivl om kommer til at præge det kommende udvalgsarbejde og afgørelsen af, hvor lærerhøjskolens afdeling for det nordvestlige Jylland bør placeres.

Undervisningsministeren (Helge Larsen): Hr. K. B. Andersen var jo meget tilfreds med dette forslag, og sådan måtte det naturligvis også være; noget andet ville også have været meget mærkeligt, da jeg gennemfører et forslag, som hr. K. B. Andersen har fremsat før jul. Hr. K. B. Andersen havde nogle enkelte kritiske bemærkninger i forbindelse hermed; dem skal jeg vende tilbage til om et øjeblik.

Men i øvrigt takker jeg for den venlige modtagelse, forslaget har fået; for, hvad skal vi sige, velviljen over for ideen i forslaget, nemlig ønsket om at skabe bedre muligheder for efteruddannelse og videreuddannelse af lærere. På dette punkt har der jo været almindelig tilslutning til forslaget, og det takker jeg som sagt for, og jeg vil gerne understrege, som flere ordførere allerede har gjort det, at der jo netop i de senere år er sket en meget væsentlig udbygning af denne kursusvirksomhed, og at en videre udbygning vil kunne ske, når dette forslag er gennemført.

Jeg har foreslået den samme placering af disse afdelinger af Danmarks lærerhøjskole ud fra de synspunkter, som er angivet i betænkningen. Jeg mener, at hvis man anbringer en afdeling i Haderslev — og det finder jeg rigtigt at gøre både af hensyn til Sønderjylland, af hensyn til det sydlige Jylland og af hensyn til danske lærere i Sydslesvig — så vil det geografisk være det rigtigste at placere en afdeling længere nordpå i Jylland end Herning, og det er bag-

[Undervisningsministeren.]

grunden for, at det her er foreslået at anbringe en afdeling i Skive.

Jeg skal i øvrigt ikke ved denne lejlighed gå nærmere ind på argumentationen her. Jeg har bemærket mig både de synspunkter, der er fremført af hr. Niels Jørgen Nielsen vedrørende Herning, hr. Lembourns synspunkter og andre kritiske synspunkter, og jeg vil gerne vende tilbage til dette i et udvalg og dér fremlægge mere materiale som begrundelse for den placering, der indeholdes i forslaget.

Så skal jeg vist blot sige et par ord til sidst i anledning af hr. K. B. Andersens kritiske bemærkninger — for kritiske bemærkninger var der jo og skulle der jo være, og baggrunden for dem måtte jo altså findes i finanslovsforslaget, for den kunne ikke findes i dette forslag, som hr. K. B. Andersen selv har fremsat på et tidligere tidspunkt. Hr. K. B. Andersen spurgte mig om de besparelser, der vedrører Danmarks lærerhøjskole. Vi får lejlighed til at vende tilbage til dem på torsdag i næste uge ved finanslovsforslagets tredje behandling, men jeg skal gerne svare hr. K. B. Andersen nu. Jeg må dog føje til forinden, at jeg var ikke helt klar over, om hr. K. B. Andersen citerede mig, eller det var andres udtalelser under valgkampen, men jeg vil gerne henholde mig til, hvad jeg selv sagde ved min tiltræden som undervisningsminister. Jeg sagde, at jeg ønskede ikke at gennemføre besparelser; det, der kunne tænkes at blive tale om — og det gik jeg ud fra der var tilslutning til fra alle partier — var en mindre hurtig takt i udviklingen, og jeg er i den heldige situation, at netop det spørgsmål, som hr. K. B. Andersen drog frem, ligesom i øvrigt andre besparelser, netop svarer hertil. Der var på finanslovsforslaget tale om at forøge antallet af vikariater, der kan stilles til rådighed for kursister på Danmarks lærerhøjskole, med 50. Det, der er sket, er, at denne stignings-takt neddæmpes i det næste finansår til 40 nye vikariater. Af disse vil i øvrigt de fem falde på Danmarks lærerhøjskole; de andre fem vedrører andre områder, hvor disse vikariater kan stilles til rådighed.

K. B. Andersen: Ja, jeg ved ikke, om jeg kan takke ministeren for oplysningerne om vikarudgifterne. Jeg var ikke så glad for at

få dem, for det var altså bekræftelsen på, at man havde skåret ned på det budget, der var lagt, og når vi ved — jeg ved det i hvert tilfælde fra de år, jeg havde med det at gøre, og undervisningsministeren vil nok erfare det samme — at de vikarportioner, der er, ikke slår til, så er det jo en meget uheldig besparelse. Og så må jeg sige, at nu har jeg jo kendt undervisningsministeren i mange år, og jeg har egentlig aldrig før haft indtryk af, at han var formalist. Undervisningsministeren siger — og jeg mener altså, det er en fordel, sådan var det ment — at det med vikarudgifterne er ikke hentet i dette lovsforslag, men i finanslovsforslaget; men de mennesker, der får vikarpengene, det er dem, der kommer til de kursus, vi laver her, så jeg tror nok, at hvis der ikke var nogen vikarpenge, så var der ingen grund til at lave nogen afdelinger — så det synes jeg var en lidt for formel betragtning.

Jeg forstår, at ministeren siger, at dette er ikke en besparelse, men en mindre hurtig stignings-takt ligesom det andet, han er gået med til. Så glæder jeg mig endnu mere til på torsdag at høre om bønnenes frirejser, hvordan fjernelsen af de 11 mill. kr. er en mindre hurtig stignings-takt. Men det, indrømmer jeg, hører ikke hjemme her, det venter vi med til på torsdag.

Når ministeren siger, at han kunne forstå, at jeg var tilfreds med dette forslag — andet ville også være mærkeligt, for det var jo det samme, jeg havde fremsat for 2 måneder siden — kan jeg da kun være enig, men sådan er det jo ikke altid. Når vi, for at tage den omvendte situation, tænker på, hvad regeringen nu er tilfreds med, som den var utilfreds med for 2 måneder siden, kan man ikke altid slutte så enkelt. Jeg indrømmer, at for oppositionens vedkommende kan man, men altså ikke for hr. Helge Larsens, undervisningsministerens, regeringsfæller.

Det undrede mig, at hr. Lembourn ville tale så nedsættende om de nationale motiver i forbindelse med Haderslev. Det er for det første en ganske overordentlig interessant betragtning. Når vi kommer til universitetscentrene, ligger der, forstår jeg, en helt ny situation, når man fra konservativ side næsten med ringeagt afviser også at tage det hensyn. Men jeg beder i øvrigt hr. Lembourn bemærke, at der i forslaget står, at det er landsdæknings-synspunkter plus bl. a. hen-

[K. B. Andersen.]

synet til lærerne i Sydslesvig, hvor det rent geografisk vil være urimeligt, at de skulle tage til Esbjerg. Det er altså sådanne rent saglige synspunkter, der er gået ind i det.

Til gengæld lod hr. Lembourn til at være vældig saglig, når det gjaldt Herning, som var det pædagogisk rigtigste sted. Hr. Morten Lange formodede, at hr. Lembourn dér havde lyttet til rektor Torpes saglige motivering. Det tvivler jeg heller ikke om. Men hr. Lembourn har nok også ligesom jeg måttet lytte til justitsminister Thestrups, jeg skal ikke sige saglige eller ikke-saglige, men justitsminister Thestrups motivering.

Lembourn: Hvordan hr. K. B. Andersen kan få mine betragtninger til at . . .

Formanden: Hr. K. B. Andersen.

Lembourn: Undskyld, det mener jeg nu også jeg sagde. Hvordan hr. K. B. Andersen kan få mine betragtninger til at lyde som ringeagt for nationale synspunkter, det begriber jeg ikke. Jeg sagde, at der her var en konflikt mellem et nationalt synspunkt og et pædagogisk synspunkt, og at man kunne stille sig noget tvivlende over for, om der var tilstrækkeligt lærergrundlag for at kunne få en nødvendig variation i uddannelsen i en afdeling i Haderslev. Der ligger ingen som helst ringeagt i det. Og her er da heller ikke tale om nogen nedsættende bemærkninger om det nationale. Det er en fuldkommen misforståelse. Jeg begriber ikke, hvordan hr. K. B. Andersen har kunnet få det ud af det.

(Kort bemærkning).

K. B. Andersen: De, der om nogle dage sammen med mig læser fortrykket, vil kunne forstå det.

Meta Ditzel: Jeg havde tænkt, at vi skulle fortsætte i udvalget, men af hensyn til hr. Niels Jørgen Nielsen, som ikke er med i det udvalg, vil jeg lige komme med et par enkelte tal til. Det virkede meget imponerende med alle de tal, hr. Niels Jørgen Nielsen kom med. Jeg vil nøjes med at give Dem 2 til, som De kan tilføje; jeg tror, de virker meget illustrerende i sammenligning med Deres.

Hvis De tænker Dem, at De tager en passer, sætter det ene ben af passeren i Skive og slår en cirkel med en radius af 60 km, får vi et nærmere bestemt område, som vil omfatte omtrent 3.000 lærere, nøjere bestemt 2.910 lærere. Så flytter vi passeren over til Herning, tager den samme radius på 60 km, slår endnu en cirkel og får et område, hvor vi ikke engang får 2.500 lærere. Jeg ved ikke rigtig, hvordan det skal passe med Deres tal. Det gik så stærkt; jeg kunne ikke få Deres noteret.

Formanden: Personlig tiltale er ikke tilladt: hr. Niels Jørgen Nielsen.

Meta Ditzel: Ja, undskyld, hr. Niels Jørgen Nielsen, jeg håber, De noterer mine tal.

Noget af det, det drejer sig om, er, at man tager hensyn til de trafikale forhold, og jeg synes, det er meget rimeligt, at man netop i forbindelse med de trafikale forhold tænker på Skive i stedet for Herning. Det siger da sig selv, at der ikke er mange lærere, der kan finde på, når de er færdige i skolen en dag, at starte på deres motorcykel eller i bil helt ned til Herning. Det var meget nemmere for dem at tage over Virksund eller den snart kommende Sallingsundbro til Skive. For øvrigt er noget af det sidste, jeg har hørt i denne forbindelse, at rektor hr. Harald Torpe har indrømmet, at geografisk set er Herning et dårligt sted at placere afdelingen for dem, der bor nordpå.

De talte en del om alle de institutioner, skoler, der findes i Herning . . .

Formanden: Personlig tiltale er ikke tilladt.

Meta Ditzel: Hr. Niels Jørgen Nielsen må undskylde, jeg er så ny i folketinget, at jeg ikke er helt klar over de stilige former.

Formanden: Det kunne have været sparet.

Meta Ditzel: Hr. Niels Jørgen Nielsen nævnte, at der var mange forskellige skoleafdelinger i Herning. Jeg vil gerne gøre opmærksom på, at Skive har seminarium, Skive får gymnasium, der er også højskole ved Skive. Sygeplejeskole og tekstilskole betyder måske mindre i denne forbindelse. Endvidere vil jeg lige bemærke, at Skive

[Meta Ditzel.]

seminarium har en linjeafdeling med kursus for aftenskoleungdomsledere, hvilket også kan betyde noget meget væsentligt, når man skal videreuddanne lærere, især da vi får så stort behov for lærere til fritidsundervisning. Viborg amts kursus for lærere er et af de største i landet.

Jeg vil slutte med at pointere, at det primære i en sådan sag må dog være at placere en afdeling for danske lærere på det sted, hvor de danske lærere ønsker det. Det sekundære må så være at tage hensyn til byen, hvad byens byråd ønsker.

Morten Lange: Efter at jeg har hørt fru Meta Ditzels bemærkninger om nødvendigheden af at lægge en afdeling i Skive, er jeg kommet meget stærkt i tvivl om, hvorvidt det kan være rigtigt. Men det, som vi savner for at kunne komme frem til en rationel løsning, er jo nok i virkeligheden lidt mere fremsynet problemstilling end den, vi har arbejdet med. Det, vi savner, er i virkeligheden nok lidt af en vurdering af, hvor fremtidige storseminarier skal ligge. Det er nok i realiteten det, vi ligesom forudgriber en løsning på.

Den seminarieordning, vi har i øjeblikket, anser jeg for at være sådan temmelig forhistorisk. Den har sin grund i mange udmærkede ting, men den har ikke fremtiden for sig, og jeg er temmelig sikker på, at det ikke varer så længe, inden vi skal lave en planlægning for et net af storseminarier i Danmark, ikke med ét vældigt smæk, det vil jo være alt for besværligt, men det er i virkeligheden det, vi fastlægger i øjeblikket, hvor nøglepunkterne for sådanne storseminarier skal være, og derfor får vore afgørelser i dag, selv om loven har en vis plasticitet, alligevel en betydning, der rækker væsentligt ud over hensynet til lærerne i den sydlige del af Thisted amt. Det er i den forbindelse et næsten forsvindende argument; det peger bagud og ikke fremefter. Så hvis vi i vort udvalgsarbejde kunne strække os så vidt, at vi også så lidt nærmere på udviklingstankerne dér, var vore placeringsmuligheder noget bedre underbygget.

Det er denne side af sagen, planlægningsrådet har støttet ved sin udtalelse. Jeg gør udtrykkelig opmærksom på, at planlægningsrådet er ikke gået i detaljer med, om

Vordingborg eller Skive eller Herning skulle være de rigtige steder. Man har derimod udtalt sig om en række lokaliseringsprincipper, og dem vil vi naturligvis kunne komme tilbage til i udvalget, og så må vi se på baggrund af dem at finde den bedst mulige placering.

Så meget som en yderligere optakt til et udvalgsarbejde, som altså kan blive bevæget. Jeg håber, vi klarer det på den sagligt bedste måde.

Endelig en enkelt bemærkning til ministeren om besparelserne. Det er jo en lille smule for dialektisk, hr. minister. Det, vi diskuterede under valgkampen, var ganske enkelt: hvor kan der gennemføres besparelser på den finanslov, som er forelagt? Det var det, besparelser betød. Alt andet er fortolkningskunst. Jeg forstår godt, at når man skal spare så meget, som man lovede, må man også fortolke, og man sparer altså ikke på fortolkningerne, men lad os da blive enige om, at det var det, vi diskuterede under valgkampen. Besparelser betød nedskæringer på det finanslovsforslag, som var forelagt, anderledes kunne det under ingen omstændigheder forstås; jeg håber, det er nogenlunde klart, at det var det, der var diskussionspunktet. Jeg konstaterer, at man gennemfører en besparelse, og det kan vistnok ikke afdiskuteres.

Niels Jørgen Nielsen: Det kan være meget sjovt at sidde og slå cirkler. Jeg ved nu ikke, hvor meget interesse det har, men jeg ved, at der er 100 km mellem Skive og Ålborg, og hvis man sætter en passer i Skive og tager 60 km ud, kommer man 40 km ind på Ålborg, og jeg tror ærlig talt ikke, at lærerne vil smutte til Skive, når de kun har 40 km til Ålborg. Og så ved jeg endvidere, at Ringkøbing amt har 1.800 lærere, og jeg ved, at rektor for lærerhøjskolen siger god for, at placering i Herning vil give den lærerdækning, som man mener er en formålstjenlig basis for afdelingen.

Undervisningsministeren (Helge Larsen): Det er vel en naturlig ting, at man diskuterer besparelser på finansloven under finanslovdebatten. Jeg vil i øvrigt blot lige gøre opmærksom på, at jeg udtrykkelig sagde ved min tiltræden som undervisningsminister, at det, jeg regnede med, var, at

[Undervisningsministeren.]

der kunne blive tale om at strække visse udgifter, at foretage en dæmpning af udvidelsestakten. Det er det, der sker ved den ændring her, og jeg tror, at hr. K. B. Andersen, der dog har været minister for ikke så forfærdelig længe siden, fra tidligere finanslovbehandlinger kender til dette problem.

(Kort bemærkning).

K. B. Andersen: Jeg tror, det viser sig nu, at ministeren og jeg er i den samme situation sådan i den ene halvdel af billedet — det havde jeg da nu også regnet med — at vi før valget sagde, at der ikke skulle spares på de uddannelsesmæssige områder. Forskellen er, at vi stod ved det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til udvalget for undervisning og uddannelse. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om terapiassistenter.

Valgt blev: *Gerda Møller, Chr. R. Christensen, Erik Hansen (Vejle amt), Clara Munck, P. E. Eriksen, Per Federspiel, Eva Ree, Rigmor Christensen, Samuelsen, Jørgen Andersen, Lene Christensen, Camre, Finn Christensen, Hans Hækkerup, Niels Mørk, Børge Schmidt og Poul Dam.*

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 4 medlemmer til arbejdsnævnets afdeling angående arbejdsløshedsforsikringen.

(Jfr. tidenden sp. 927).

Valgt blev: *Asger Jensen, tømrermester Carl Nielsen, Åsum, Odense, Erling Dinesen og Svend Haugaard.*

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

I skrivelse af 18. marts d. å. meddeler ministeren for Grønland, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om støtte til erhverv i Grønland og

forslag til lov om statstilskud til socialforsorg m. v. i Grønland.

Boligudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om ændring af lov om boligsikring, forslag til lov om ændring af lov om boligbyggeri af 1958 og forslag til lov om ændring af lov om boligbyggeri af 1967. Eksemplarer er omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om udlån til sammenlægning, supplerings samt oprettelse af jordbrug m. m. har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Medlem af folketinget Else-Merete Ross har meddelt mig, at hun ønsker til undervisningsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Kan ministeren oplyse, hvad der er gjort og gøres for at afhjælpe mangelen på børnehaver- og fritidshjemslærere?“

Medlem af folketinget Kjær Rasmussen har meddelt mig, at han ønsker til forsvarsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren oplyse, om der for Danmarks vedkommende eksisterer en NATO-kriseplan i lighed med dem, vi kender fra Grækenland, Italien og Norge?“

Spørgsmålene vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Ministeren for Grønland (A. C. Normann): Jeg skal herved tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om støtte til erhverv i Grønland*. Jeg beklager, at fremsættelsen af tekniske årsager er blevet forsinket.

Efter at Grønlandsudvalget af 1960 (G.60) havde anbefalet en intensiveret statsstøtte til det grønlandske erhvervsliv, har ministeriet for Grønland undersøgt, hvorledes G.60s forslag kunne indpasses i de bestående støtteordninger. Resultatet af overvejelserne